

Sygn. akt V U 671/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 stycznia 2017 r.

Sąd Okręgowy - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Legnicy

w składzie:

Przewodniczący: SSO Adrianna Mongialło

Protokolant: star. sekr. sądowy Klaudia Treter

po rozpoznaniu w dniu 24 stycznia 2017 r. w Legnicy

sprawy z wniosku J. R.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L.

o wysokość renty

na skutek odwołania J. R.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L.

z dnia 29 kwietnia 2016 r.

znak (...)

I. zmienia decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. z dnia 29 kwietnia 2016 r. znak (...) w ten sposób, że do ustalenia wysokości renty wnioskodawcy J. R. przyjmuje wppw 78,33 %, przy którym wartość renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy na dzień 31 marca 2016 roku wynosi 1712,92 zł,

II. stwierdza, że organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za opóźnienie wypłaty renty w pełnej wysokości.

Sygn. akt V U 671/16

UZASADNIENIE

Decyzją z 29 kwietnia 2016r., znak: (...), Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. przyznał wnioskodawcy prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy od dnia 31 marca 2016r. do 31 marca 2018r. Do ustalenia podstawy wymiaru renty przyjęto podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne z 20 lat kalendarzowych wybranych z całego okresu ubezpieczenia od 1971r. do 2013r. Wskaźnik wysokości podstawy wymiaru wyniósł 69,17 %. Za okresy zatrudnienia od 13 kwietnia 1971r. do 30 kwietnia 1971r., 1 grudnia 1972r. do 31 grudnia 1972r. 1 marca 1974r. do 16 marca 1974r., 2 kwietnia 1974r. do 9 września 1976r. i 10 września 1976r. do 4 maja 1978r., w których zarobki nie zostały udokumentowane zaświadczeniami wydanymi przez zakłady pracy lub innymi dokumentami organ rentowy uwzględnił w podstawie wymiaru świadczenia kwoty minimalnego wynagrodzenia.

Od decyzji odwołanie złożył wnioskodawca, wnosząc o jej zmianę poprzez uwzględnienie w podstawie wymiaru świadczenia wynagrodzeń uzyskiwanych w spornych okresach, a które wynikają z zapisów zawartych w legitymacji ubezpieczeniowej.

W odpowiedzi na odwołanie Zakład Ubezpieczeń Społecznych wniósł o jego oddalenie, argumentując jak w zaskarżonej decyzji.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Wnioskodawca J. R. urodził się (...)

W okresie od 14 lipca 1970r. do 3 kwietnia 1971r. wnioskodawca był zatrudniony w (...) Zakładach (...) w Ż.. W 1970r. otrzymał wynagrodzenie w kwocie 5925 zł, a w 1971r. 4454,97 zł.

Od 13 kwietnia 1971r. do 16 marca 1974r. wnioskodawca był zatrudniony w (...) Zakłady (...) w P.. W 1971 r. uzyskał wynagrodzenie w kwocie 32695,60 zł, w 1972r. - 37661,80 zł, w 1973r. - 44713,60 zł, w 1974r. - 8466 zł.

Od 2 kwietnia 1974r. do 9 września 1976r. wnioskodawca był zatrudniony w Przedsiębiorstwie (...) w L.. Za 1974r. jego wynagrodzenie wyniosło 36218 zł (w tym wynagrodzenie ze stawki godzinowej 29925 zł + Karta Górnika 2992,50 zł + deputat węglowy 3300 zł), za 1975r. - 49699 zł (w tym wynagrodzenie ze stawki godzinowej 39585 zł + Karta Górnika 5713,50 zł + deputat węglowy 4400 zł), w 1976r. - 35120 zł (w tym wynagrodzenie ze stawki godzinowej 27510 zł + Karta Górnika 4309,80 zł + deputat węglowy 3300 zł).

W okresie od 10 września 1976r. do 4 maja 1978r. wnioskodawca był zatrudniony w Przedsiębiorstwie (...) B. O/ L.. W 1976r. uzyskał wynagrodzenie w kwocie 10680 zł + Karta Górnika - 1462,80 zł + deputat węglowy - 1100 zł, w 1977r. wynagrodzenie w kwocie 34140 + Karta Górnika 4690,50 zł + deputat węglowy - 4400 zł, w 1978r. - wynagrodzenie w kwocie 11580 zł + Karta Górnika - 1637,70 zł + deputat węglowy - 1464 zł.

Od maja 1978r. wnioskodawca prowadził działalność gospodarczą. Za 1978r. podstawa wymiaru składek z tego tytułu wynosiła 28000 zł.

Podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne wyniosła : w 1971r. - 37150,57 zł, w 1972r. - 37661,80 zł, w 1973r. - 44713,60 zł, w 1974r. - 44683,50 zł, w 1975r. - 49699 zł, w 1976r. - 48362,60 zł, w 1977r. - 43230,50 zł, w 1978r. - 42681,70 zł.

Najkorzystniejszy wskaźnik wysokości podstawy wymiaru obliczony z 10 kolejnych lat kalendarzowych 1997-2006 wynosi 57,48 %. Wskaźnik wysokości podstawy wymiaru obliczony z 20 najkorzystniejszych lat kalendarzowych z całego okresu ubezpieczenia wynosi 78,33 % i jest korzystniejszy od wskaźnika 10-letniego. Wysokość renty wnioskodawcy z tytułu częściowej niezdolności do pracy na dzień jej przyznania - 31 marca 2016r. wynosi 1712,92 zł.

d owód: - akta rentowe wnioskodawcy ;

- opinia biegłego z zakresu ubezpieczeń społecznych wraz z opinią uzupełniającą, k. 3 6- 50, 84 ;

- akta osobowe wnioskodawcy z okresu zatrudnienia w (...) Zakłady (...) w P. wraz z dokumentacją płacową za lata 1971-1974 ;

- akta osobowe wnioskodawcy z okresu zatrudnienia w Przedsiębiorstwie (...) w L.;

- akta osobowe wnioskodawcy z okresu zatrudnienia w (...)B. O/L.;

Sąd zważył, co następuje :

Odwołanie jest zasadne.

Zgodnie z art. 62 ust. 1 ustawy z 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, renta dla osoby całkowicie niezdolnej do pracy wynosi :

- 1) 24 % kwoty bazowej, o której mowa w art. 19, oraz
- 2) po 1,3 % podstawy jej wymiaru za każdy rok okresów składkowych;
- 3) po 1,7 % podstawy jej wymiaru za każdy rok okresów nieskładkowych;
- 4) po 0,7 % podstawy jej wymiaru za każdy rok okresu brakującego do pełnych 25 lat okresów składkowych oraz nieskładkowych, przypadających od dnia zgłoszenia wniosku o rentę do dnia, w którym rencista osiągnąłby wiek, o którym mowa w art. 24 ust. 1a.

Przy obliczaniu wysokości renty przepis art. 53 ust. 3-5 stosuje się odpowiednio. Zgodnie z ust. 2 tego artykułu renta dla osoby częściowo niezdolnej do pracy wynosi 75 % renty dla osoby całkowicie niezdolnej do pracy. Przy obliczaniu renty okresy, o których mowa w ust. 1 pkt. 2-4, ustala się z uwzględnieniem pełnych miesięcy.

Zgodnie z art. 15 ust. 1 podstawę wymiaru emerytury i renty stanowi ustalona w sposób określony w ust. 4 i 5 przeciętna podstawa wymiaru składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe lub na ubezpieczenie społeczne na podstawie przepisów prawa polskiego w okresie 10 lat kalendarzowych, wybranych przez zainteresowanego z ostatnich 20 lat kalendarzowych poprzedzających bezpośrednio rok, w którym zgłoszono wniosek o emeryturę lub rentę, z uwzględnieniem ust. 6 i art. 176. Zgodnie z ust. 6 na wniosek ubezpieczonego podstawę wymiaru emerytury lub renty może stanowić ustalona w sposób określony w ust. 4 i 5 przeciętna podstawa wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne lub ubezpieczenie emerytalne i rentowe w okresie 20 lat kalendarzowych przypadających przed rokiem zgłoszenia wniosku, wybranych z całego okresu podlegania ubezpieczeniu. Ust. 4 stanowi natomiast, że w celu ustalenia podstawy wymiaru emerytury lub renty :

- 1) oblicza się sumę kwot podstaw wymiaru składek i kwot, o których mowa w ust. 3, w okresie każdego roku z wybranych przez zainteresowanego lat kalendarzowych,
- 2) oblicza się stosunek każdej z tych sum kwot do rocznej kwoty przeciętnego wynagrodzenia ogłoszonej za dany rok kalendarzowy, wyrażając go w procentach, z zaokrągleniem do setnych części procentu,
- 3) oblicza się średnią arytmetyczną tych procentów, która z zastrzeżeniem ust. 5, stanowi wskaźnik wysokości podstawy wymiaru emerytury lub renty, oraz
- 4) mnoży się przez ten wskaźnik kwotę bazową, o której mowa w art. 19.

Wskaźnik wysokości podstawy wymiaru nie może być wyższy niż 250 % (ust. 5).

W toku przedmiotowego postępowania wnioskodawca kwestionował przyjęte przez organ rentowy podstawy wymiaru składek za okresy nieudokumentowane zaświadczeniem zakładu pracy o wysokości wynagrodzenia i przyjęte kwoty minimalnego wynagrodzenia, a tym samym wysokość renty przyznanej na mocy zaskarżonej decyzji. Ubezpieczony wskazywał, że do obliczeń należy przyjąć kwoty wskazane w legitymacji ubezpieczeniowej, a obejmujące rok 1976 w kwocie 61333 zł i okres od października 1976r. do kwietnia 1978r. w kwocie 96919 zł. Według wnioskodawcy możliwe jest na tej podstawie ustalenie średniego wynagrodzenia miesięcznego w tym okresie, które wynosiłoby 5101 zł i takie wynagrodzenie powinno być przyjęte do obliczeń.

Wskazać należy, że przy ustalaniu podstawy wymiaru świadczenia zastosowanie znajdują przepisy wykonawcze wydawane na podstawie delegacji zawartej w ustawie emerytalnej, w tym przepisy rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 11 października 2011r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalne - rentowe (Dz. U. z 2011r. Nr 237, z późn. 1412), które w § 21 ust. 1 stanowią, że środkiem dowodowym stwierdzającym wysokość wynagrodzenia, dochodu, przychodu oraz uposażenia przyjmowanego do ustalenia podstawy wymiaru emerytury lub renty są

zaświadczenia pracodawcy lub innego płatnika, legitymacja ubezpieczeniowa lub inny dokument, na podstawie którego można ustalić wysokość wynagrodzenia, dochodu, przychodu lub uposażenia. Dla celów obliczenia wysokości emerytury organ rentowy musi bowiem dysponować pewnymi danymi, co do wysokości dochodów ubezpieczonego (por. wyrok SN z 4.07.2007r., I UK 36/07). W przypadku gdy nie można ustalić podstawy składek w okresie pozostawania w stosunku pracy, ustawodawca w art. 15 ust. 2a ww. ustawy emerytalnej dopuścił możliwość przyjęcia za podstawę wymiaru składek kwotę obowiązującego w tym okresie minimalnego wynagrodzenia pracowników, proporcjonalnie do okresu podlegania ubezpieczeniu i wymiaru czasu pracy.

W przedmiotowej sprawie wnioskodawca niewątpliwie nie dysponował dokumentami potwierdzającymi jego wynagrodzenie we wskazanych w decyzji okresach, a zapisy w legitymacji ubezpieczeniowej są w tym zakresie nieścisłe - określone w kwotach łącznych za różne lata, a tym samym nie mogły zostać uwzględnione przez organ rentowy w obliczeniach w sposób wskazany przez wnioskodawcę.

Jakkolwiek w postępowaniu przed sądem nie obowiązują ograniczenia, co do zakresu środków dowodowych stwierdzających wysokość wynagrodzenia, to nie oznacza to dopuszczalności ustalania wynagrodzenia w sposób przybliżony lub prawdopodobny. Podkreślenia wymaga bowiem, że za podstawę wymiaru renty przyjmuje się kwotę udowodnioną przez ubezpieczonego, która niekoniecznie musi odpowiadać wysokości faktycznie uzyskanego wynagrodzenia, gdyż na niektóre składniki wynagrodzenia może nie być wystarczających dowodów. Wysokość zarobków, której pochodną jest podstawa wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne jest faktem mającym istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, który w postępowaniu przed sądem może być udowadniany wszelkimi środkami wynikającymi z przepisów k.p.c. Jednakże w takich okolicznościach należy brać pod uwagę tylko takie składniki wynagrodzenia, co do których nie ma najmniejszych wątpliwości co do okresu ich uzyskania i tego, że zostały pracownikowi wypłacone (np. płaca zasadnicza, dodatek funkcyjny, premia). Do ustalenia podstawy wymiaru świadczenia może być przyjęte jedynie wynagrodzenie, które uzyskiwała osoba ubezpieczona w danym roku kalendarzowym. Nie jest przy tym możliwe wyliczenie wysokości wynagrodzenia, a w konsekwencji wysokości składek na ubezpieczenie społeczne oraz wskaźnika wysokości podstawy wymiaru emerytury w oparciu o wyliczenia hipotetyczne, uśredniane czy przybliżone. Do ustalenia wysokości emerytury winna być przyjmowana faktyczna podstawa wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne (por. wyrok SA w Lublinie z 1.10.2015r., III AUa 205/15, wyrok SA w Poznaniu z 3.06.2015 r., III AUa 535/14). W przypadku braku dokumentacji płacowej istnieje możliwość ustalenia wysokości wynagrodzenia ubezpieczonego w oparciu o dokumentację zastępczą znajdującą się w jego aktach osobowych, tj. umowy o pracę czy angaże, w których zawarte są dane dotyczące wynagrodzenia. W takim jednak wypadku uwzględnić można tylko takie składniki, które są pewne, stałe, wypłacane były w danym okresie i w określonej wysokości. Wysokości wynagrodzenia lub danego składnika wynagrodzenia nie można ustalać w sposób przybliżony, ale musi to być ustalenie pewne - na podstawie konkretnego dokumentu bądź jego kopii, który zachował się w dokumentacji osobowej ubezpieczonego. Takie stanowisko zajął również Sąd Apelacyjny we Wrocławiu. Sąd ten w wyroku z 31.03.2015r. (III AUa 1807/14) uznał, że nie ma możliwości wyliczenia wysokości wynagrodzenia, a co za tym idzie - wysokości składek na ubezpieczenie społeczne oraz wskaźnika wysokości podstawy wymiaru emerytury w oparciu o wyliczenia hipotetyczne, uśrednione (...). Stwierdził, że kwestia pobieranego wynagrodzenia musi zostać udowodniona w sposób bezwzględny, a tylko dokumentacja stanowi precyzyjny dowód w zakresie wysokości wynagrodzenia w postępowaniu sądowym. Do ustalenia podstawy wymiaru świadczeń emerytalno - rentowych może być bowiem uwzględnione tylko wynagrodzenie faktyczne uzyskane przez zainteresowanego w danym okresie. Jego wysokość musi być niewątpliwa i bezwarunkowa, a nie jedynie prawdopodobna. Należy mieć bowiem na względzie, iż stosunek pracy ma zawsze charakter indywidualny, określone warunki zatrudnienia mają charakter niepowtarzalny, ponieważ zostały wyznaczone pomiędzy pracodawcą i konkretnym pracownikiem. Uśrednione obliczenia, dokonane bez oparcia w dokumentacji obrazującej pełne warunki płacy za dany okres zatrudnienia nie mogą stanowić podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne wnioskodawcy (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie z 21.08.2013r., III AUa 459/13, oraz wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z 3.09.2013r., III AUa 303/13). Należy też wskazać, że obowiązek wykazania wynagrodzenia ze wskazywanych lat zatrudnienia wyższego niż przyjęte przez organ rentowy jako podstawa do przeliczenia emerytury lub renty, ciąży na ubezpieczonym.

Mając na uwadze całokształt materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie, w szczególności akta osobowe wnioskodawcy z okresu zatrudnienia w (...) Zakłady (...) w P. wraz z oryginalną dokumentacją płacową za okres od kwietnia 1971r. do marca 1974r., oraz akta osobowe wnioskodawcy z okresu zatrudnienia w Przedsiębiorstwie (...) w L. i w Przedsiębiorstwie (...) w B. O/L., Sąd dopuścił dowód z opinii biegłego z zakresu ubezpieczeń społecznych celem dokonania analizy zebranych dokumentów i tym samym w razie wystarczających danych w nich zawartych, przeliczenia wysokości świadczenia wnioskodawcy. Biegła dokonała obliczenia wynagrodzeń wnioskodawcy za lata 1971-1978, przy czym za okres od kwietnia 1971r. do marca 1974r. na podstawie oryginalnych kart wynagrodzeń, a za pozostałe okresy - za które brak było dokumentacji płacowej, odtworzyła wynagrodzenia wnioskodawcy wg. stawki godzinowej wskazanej w angażu. Na podstawie dostępnej oryginalnej dokumentacji biegła dokonała obliczenia wysokości renty wnioskodawcy z tytułu częściowej niezdolności do pracy na dzień jej przyznania. Sporządzona opinia jest przejrzysta, rzetelna, rzeczowo uzasadniona, opracowana z najwyższą starannością i tym samym stanowi podstawę ustaleń faktycznych zgodnych z jej treścią i rozstrzygnięcia Sądu w przedmiotowej sprawie. Jak wynika z oryginalnych kart wynagrodzeń i obliczeń biegłej zapisy w legitymacji ubezpieczeniowej wnioskodawcy dot. okresu 1971-1974 są nierzetelne (np. w legitymacji jest zapis przy wynagrodzeniu za 1972r., że kwota obejmuje 11 miesięcy, podczas gdy z dokumentacji płacowej jednoznacznie wynika, że wypłacono ją za cały pełny rok - zał. nr 2 do opinii). Biegła obliczając wynagrodzenia za poszczególne lata ujęła w przypadku kwestionowanych lat krańcowych tj. 1971r. i 1978r. również podstawy wymiaru przypadające za 3 pierwsze miesiące 1971r. - a wynikające z zapisu w legitymacji ubezpieczeniowej - w kwocie 4454,97 zł, natomiast za 1978r. podstawę wymiaru wynikającą wskazaną z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej - tj. 28000 zł). Wynagrodzenia za poszczególne lata obliczone zostały zatem przez biegłą w sposób pełny i prawidłowy.

Obliczony najkorzystniejszy wskaźnik wysokości podstawy wymiaru jest wskaźnikiem obliczonym z 20 najkorzystniejszych lat kalendarzowych wybranych z całego okresu ubezpieczenia, poprzedzających bezpośrednio rok, w którym zgłoszono wniosek o świadczenie i wynosi 78,33 %. Wnioskodawca nie przedłożył żadnych dokumentów, które udowodniłyby osiągnięcie w spornym okresie wynagrodzeń wyższych niż obliczone przez biegłą. Na uwzględnienie nie zasługuje argument wnioskodawcy, iż do obliczeń winno być ujęte wynagrodzenie wskazane w legitymacji ubezpieczeniowej za rok 1976 w kwocie 61333 zł i za okres od października 1976r. do kwietnia 1978r. w kwocie 96919 zł. Zgodnie bowiem z przepisami zakład pracy zobowiązany był wpisać w legitymacji zarobek brutto za dany rok kalendarzowy lub za okres faktycznej pracy (w roku kalendarzowym). Wpisy w legitymacji wnioskodawcy zawierają natomiast zapisy, iż wynagrodzenie w kwocie 61333 zł obejmuje okres od lipca 1975r. do lipca 1976r., zaś w kwocie 96919 zł okres od września 1976r. do kwietnia 1978r. W żadnym wypadku nie mogą zatem stanowić podstawy obliczeń renty.

Mając zatem na uwadze powyższe ustalenia i rozważania Sąd na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. zmienił zaskarżoną decyzję i ustalił wysokość renty wnioskodawcy na dzień 31 marca 2016r. w kwocie 1712,92 zł, przyjmując do jej obliczenia wppw w wysokości 78,33 %.

Zgodnie z art. 118 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, organ rentowy wydaje decyzję w sprawie prawa do świadczenia lub ustalenia jego wysokości po raz pierwszy w ciągu 30 dni od wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania tej decyzji, z uwzględnieniem ust. 2 i 3 oraz art. 120. Ponieważ w niniejszej sprawie dowody pozwalające na ustalenie wysokości renty wnioskodawcy ujawnione zostały dopiero w postępowaniu sądowym, nie było podstaw, by za powyższe odpowiedzialnością obciążać organ rentowy. Dlatego też Sąd w pkt II wyroku orzekł, że organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za opóźnienie w wypłacie świadczenia w pełnej wysokości.